

1 JULI 1915.

AFLEVERING 5.

NADruk VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE

J. HEIMANS, AMSTERDAM.

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM

ADMINISTRATIE:

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM

Prijs per jaar / 4.80.

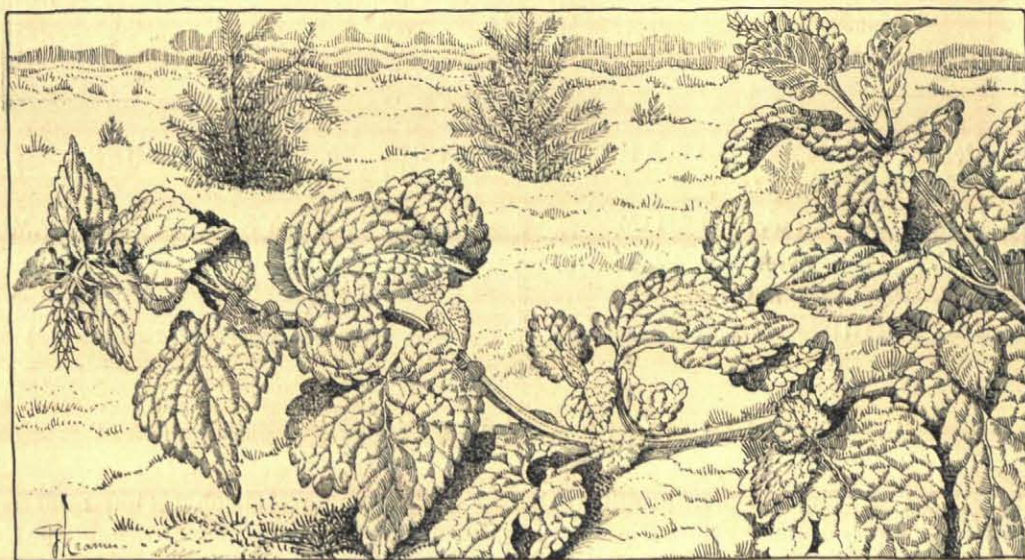
BOSCHANDOORN.

AT is de plantkunde toch een aangename wetenschap, ten minste sommige onderdeelen er van. Daar zit ik nu op een vroegen Juni-morgen tegen een dikken den geleund midden in de bloeiende boschandoorns, waarmee ik al sinds lang een appeltje te schillen heb. Ik heb al eens meer in ons tijdschrift verteld, dat de levens-geschiedenis van onze gewone planten nog lang niet in alle bijzonderheden bekend is en dat ge gerust de eerste de beste te pakken kunt nemen met de zeer gegronde hoop, dat ze iets nieuws te vertellen heeft, voor u persoonlijk tenminste. Want doorgaans, als je zoo'n bijzonderheid hebt „ontdekt“, blijkt toch bij nader onderzoek, dat een ander u al voor is geweest, maar dat is heelemaal niet erg. De meeste kans op succes hebt ge, wanneer ge uw bloemen observeert gedurende alle uren van den dag en gedurende zooveel mogelijk dagen van het jaar. 't Is natuurlijk allemaal mooi en goed, om planten te verzamelen en te determineeren, maar dat is eigenlijk toch maar het allereerste begin van het leeren kennen van zoo'n plant.

Toch geeft het determineeren op zichzelf ook al zeer nuttige aanwijzingen

en nu was het de „haarkrans“ binnen in de kroonbuis, het onderscheid tusschen *Stachys* en *Betonica*, die mij indertijd tot de nadere beschouwing van onze mooie boschplant heeft gebracht. Het heet, dat die haarkrans, die ook bij doovenetel voorkomt, de honig beschermt tegen verdroging en tegen ongenooide gasten. Die honig zelf wordt afgezonderd door de honigklier, die aan de voor- of, zoo ge wilt, aan de onderzijde van de bloem het sterkst is ontwikkeld. Indien ge nu op een zonnigen middag een onderzoek naar die honig gaat instellen, dan vindt ge meestal niets en daarom was ik nu maar in de vroegte gegaan, om eens te kijken, wat er zou gebeuren. Al afwachtende teekende ik meteen wat oude en jonge bloemen en ik moet erkennen, dat de vogels behoorlijk voor afleiding hebben gezorgd. 't Is nu de tijd van de rondzwervende families; in

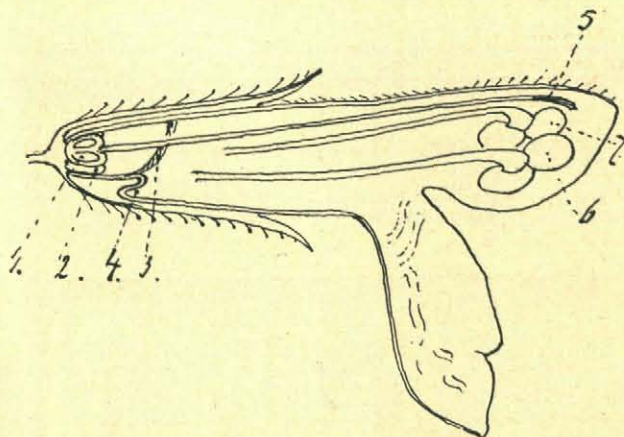
Een kruiptwijn van de Boschandoorn.

Teekening van G. KRAMER.

de anderhalf uur, die ik bij de andoorns doorbracht, kreeg ik bezoek van heele gezinnen van twee roodborstjes, een roodstaartje, twee zanglijsters, een merel, een winterkoninkje, (die had acht jongen bij zich), drie pimpels, een goudhaantje en een heggemus, allemaal dank zij de vogelbescherming op de groote buitenplaatsen.

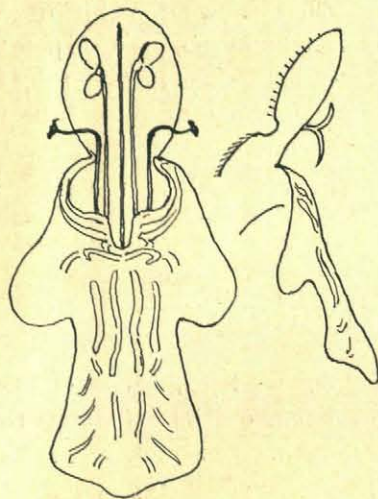
Nu, die andoorns hadden natuurlijk nog bloemen open van den vorigen dag, maar ze waren ook al bezig, nieuwe bloemen te openen. De drie slippen van de onderlip schoven langzaam van elkander af en de bovenlip ging zich een klein weinigje omhoog buigen, zoodat de donkere keel van de bloem te zien kwam, aan zijn voorrand versierd door de dubbele, witte streep van 't bovenstuk van het honigmerk. De onderlip heeft een diepe plooi en die kwam al dadelijk goed te

zien. Het was, alsof de hommels wisten, wanneer dat precies gebeuren zou want ze verschenen opeens in groot aantal en bestormden die pas geopende bloempjes. Ik volgde natuurlijk hun voorbeeld en vond onder in de kroonbuis een menigte honig, niet alleen onder die beroemde haarring, maar ook er boven, langs een heel stuk van de voorzijde van de kroonbuis, dus onbeschermd, zou men zeggen. Het aardigste is nog wel, dat de bloem een soort van bergplaats heeft voor die overvloedige honing, want de kroonbuis wordt boven de haarring niet alleen wijder, maar krijgt er ook een uitstulping, die bij sommige bloemen wel zoo groot is, dat we haar wel een spoor kunnen noemen. Je hoeft maar even de kelk van zoo'n andoorn bloem af te scheuren, om die spoor prachtig te zien te krijgen.

Doorsnede van een jonge Andoornbloem.
1. Vruchtbeginsel. 2. Honingklier. 3. Haarring. 4. Spoor. 5. Stempel.
6. Buitenste meeldraden. 7. Binnenste meeldraden.

Op 't oogenblik, dat de bloem zich opent, zijn de aardig gevormde helmknoppen meestal nog gesloten en de stempellobben liggen vlak tegen elkaar, zoodat het insectenbezoek, dan niets uitwerkt. Het duurt echter niet lang, of de buitenste helmknoppen openen zich en van nu af aan krijgt elke hommel, die in de bloem komt, witte stuifmeelkorrels op zijn rug. Er kwamen drie soorten van hommels: tuinhommels, akkerhommels en weidehommels, allemaal kleine werkstertjes.

Andoornbloemen in tweede en derde stadium van bloei.

Gaandeweg slaat de onderlip zich neer, tot hij zoowat verticaal komt te staan en het honigmerk vertoont zich nu in zijn volle pracht. De buitenste helmknoppen raken langzamerhand hun stuifmeel kwijt en nu gaan de helmdraden zich wringen, zoodat de verwelkte helmknoppen naar buiten worden gedraaid. Ze worden, nu ze niets meer te verrichten hebben, buiten de bloem gezet. Er is geen een lipbloem, die dat zoo netjes doet, als deze andoorn. De beurt is nu aan de binnenste helmknoppen. Daar gaat zoowat een dag mee gemoeid en den derden dag loopt de bloei ten einde, nadat de stempellobben zich eindelijk hebben ontplooid en de

stijl zich ietwat voorover heeft gebogen. Tegelijk heeft de bovenlip zich voortdurend omhoog gedraaid, iets wat hem heel makkelijk valt, want hij is met een soort van geleding met de kroonbuis verbonden, een ingedeukt stukje, dat aan zijn binnenzijde sneller groeit dan aan den buitenkant. De hoek, dien bovenlip en onderlip met elkander vormen, levert zodoende een gemakkelijke aanwijzing voor den duur van den bloei: in 't eerste tijdperk is hij zoowat recht en in het laatste bijna gestrekt.

Behalve de haren van de haarring en van de keel, heeft de bloemkroon ook nog haren aan de buitenzijde en wel klierhaartjes boven op de bovenlip en korte, neerwaartsgerichte haartjes langs de kroonbuis zelf; ik weet niet, wat ze te beduiden hebben. Trouwens de heele plant is bedekt met lange, meercellige haren en daardoor zeer zacht op het gevoel. Misschien beschermen ze deze schaduwplant tegen uitdroging, want in dat opzicht krijgt onze boschandoorn het nogal gauw te kwaad. Als hij is voortgedrongen tot aan den boschrand en 't middagzonnnetje gaat hem daar bestralen, dan hangen al heel gauw de mooie, bijna driehoekige bladeren aan hun lange stelen slap ter neer en de bloemen hebben geen druppel honig.

Het gebeurt de boschandoorn nog al eens, dat hij buiten zijn boschje gaat, want hij is een echte veroveraar. Nog voor de bloeitijd ten einde is, tracht hij zijn gebied te vergrooten door het maken van ondergrondsche en bovengrondsche uitloopers. Die laatste zien er uit als gewone bloeitwijgen en bloeien dan ook nog vaak aan hun top. Als de grond niet al te arm of te droog is, maakt één zoo'n andoornplant een heel vlechtwerk van stengels, boven en onder den grond, zoodat menig liefhebber het oogenblik heeft verwenscht, waarop hij deze interessante labiaat in zijn tuintje heeft gehaald. Daarbij komt nog, dat de plant de lipbloemengeur, die we ook bij de witte doovenetel opmerken in zijn minst aangename vorm op allerhevigste wijze verspreidt en daarom is 't maar 't best om haar te bestudeeren buiten, op een frisschen zomermorgen.

JAC. P. TH.

NAAR DE KORHOENDERS.

INDELIJK was het er dan toch van gekomen; wij n. l. een clubje vogelliefhebbers, zouden de Veluwe optrekken, om iets trachten te zien te krijgen van het baltsen der korhanen. Onze voorafgaande besprekingen met den boschwachter en hofjager in Elspeet hadden tot een gunstig resultaat geleid, en zoo was de afspraak gemaakt, dat wij konden komen en 's nachts eenige kuilen in de hei zouden betrekken, om de korhanen te bespieden. Den bepaalden Zaterdagavond waren 12 leden, meest dames, aanwezig en in Nunspeet aangekomen voegden nog 2 dames, die reeds